

נה, להורות לפליטים צעירים את מלאכת החקלאות.
המקלעים דיברו עברית. כשי נגמרה ורצת האביב השמיץ הרדיו סיי פורים מחרידים על שפיות דמים ואלימות בארץ הקודש. לפי השמועה התעתו הבריטים לצאת ואז תצא ההגנה המהמרת תרת לקיים הבטחה שניתנה לפני אלפיים שנה.

בין אלפי המתנדבים שעלו לישראל, לקחת חלק במלחמה, היו חמשה צעירים מסאן-ניקאנדרו. קצין החיול בחיפה היה מיוגע מרוב עבודה וחשב שאיטל-קים הם, בצעם, ספרדים, צרף אותם לגודו המתנדבים הדרום-האמריקאים שרלחם בצפון. מפקד הפלוגה, אליה סופחה, היה גאה בהם ובכינויים: "האבירים ה"תועים". הם אהבו להסתכן בקרב, אך נוהגים המפוכח ורצונם העז ללמוד הקל עליהם בהרבה ולמרות שידעתם בלשון התנ"ך היתה מצומצמת דברו מקלעיהם עברית שוטפת תוך זמן קצר.

בחופשתם הראשונה רציתי להראות להם את הגליל המשוחרר. עלינו על גיפ ויצאנו מעכו. דיברתי בכל הדרך, בהעמידו עצמי מדריך, מסביר ומלמד כאחד. הם לא אמרו כלום. בפרשת הרכים לצפת פניתי צפונה והראיתי להם את גוש-החלב מקום שיוחנן הבעיר את אש המרד נגד הוומאים, אך מלבד גיץ קל מצד דוד, שישב לידו, לא הגיבו כלל.

השארתי את גוש חלב משמאלי ועליתי על שביל עפר לטבריה בתקופה שהגיפ המקפץ יחזיר אותם לעולם המציאות. אך התוצאה היחידה היתה פציע אחר חמשה קילומטרים. אחרי שהכנתי את ה"ציג הרורבי והברגתי את הברגים שאלתי, במנומם, שמא יואילו לחזור לגיפ ויעזרו לי במקצת. הרמתי את ראשי וראיתי עומדים מעבר לכביש, מריחים בדגניות ומרגניות. עמדתי להשמיע מלת התחכמות כשעזרא כרע ארצה ובהירות כמפחד להרע לגושי האדמה, חפר מלוא קומצו אדמה, הריחה, עיסה אותה לגוש מוצק, פורר אותה וסיננה מבין אצבעותיו. האחרים, בשדה המובר מלא העשבים השוטפים, חזרו על אותה פעולה. דוד אפילו נגס חתיכה והחל לועסה כשמבט תמה מתפשט על פניו. לא צעקתי יותר: "הזהרו, מוקשים!", הרכבתי את הצמיג החדש בצעמי, חיברתי את הנקוב לאחורי הגיפ וחיתי בסבלנות. רבע שעה לאחר מכן הם חזרו: "זהו זה!" "מה?" אמרתי. תי. "זה המקום בו נתישב!" כמעט ושאלתי אותם אם נטרפה עליהם דעתם, אך עצרתי בלשוני ברגע האחרון. שם המקום היה עלמא והכפר על ראש ההר היה נטוש. בדומה לעמא ולכרמים שהקיפו אותו.

"הכינו קרבן עודה!" כשחזרתי לחיפה התחלתי להתעניין בדבר ובכרואר 1950, כאשר ששת "האבירים התועים" עמדו להשתחרר מהצבא קיבלתי את ה"אישור הסופי מאגף השיקים. ביום שסיי פרת להם אודות הדבר שלחו הבחורים מברק לביתם: "בית יעקב — לכו ונל-כה!" וחזרו אתי במכונית משא צבאית למקום בו ארע פוציר לגיפ הנבואי שלי. הסוכנות היהודית רצתה להיות בסדר ופועלי לקראת יום החמישי הקרוב בו תענן האניה ביצו למארס קיבלנו מברק: "הכינו

לפני צבר, עברית. הסמל פנחס לפיד לימד את מיכאל בונפיטו, 15, עברית, אך לא ידע אותו זמן כי מיכאל יהיה כעבור זמן-מה אבי הצבר הראשון בכפר עלמא הגלילי.

מלכר הרגל, בית ככל הבתים. למחרת גליו של פנחס לפיד, שעדיין נקרא אז שפיצר נתאספו חיילים יהודים, ביניהם מצבא ארצות הברית, קיבלו את אחיהם החדשים, ניי סאן-ניקאנדרו לחסותם, שהשתדלו להנעים עליהם את שעותיהם הפנויות בניגון כינור וגיטארה בבתיהם, שדמו בכל לבית איכר איטלקי (כולל סולטניץ לעלייה וסידים ומחבתות על הקירות), מלבד דגל מגן-דוד.

באיחור שמונה שנים, ברית-מילה. ביום אביב אחד בשנת 1946 נתאספה עדת מנדוויס ומלה את 44 זכריה שלא נימולו בהתנייד 1938, בהתאם להוראת הרב הראשי ברומא. שביקשם לדחות את הטקס מפאת יחסו העויין של מוסיליני לבני הדת היהודית. צעיר הנימולים, על זרועות אמו, היה בן 10 חודשים; הזקן — בן 56. בתמונות: הגברים והנשים לחוד בחגיגה אחרי הטקס.

בניין, טיחים ונגרים הכינו את הבתים והרהיטים לקלט מאות עולים ליום שוב אינו מתפלא לשום דבר ואיש לא שם לב במיוחד לקבוצת עולים הווים שירדו למזח והיתה מוקסמת מדי גופף את דגלם הכחול-לבן, רקום המשי, שהביאו עמהם כנס הנישא בגאווה. בחרדה בחנתי את פניהם. איה לוי מנדוציו? "כלום לא שמעת?! ששה שבועות לפני שעמדנו לצאת ראה בחזון את ארץ נפתלי (הגליל המזרחי) הרריה, עמקיה ושדותיה הנטושים. תארם לנו בפרוטרוט, בקבעו אילו שדות לזרוע ליבול חורף, באילו מורדות לנטוע כרמים חדשים, והיכן לזרוע תלתן. כל זאת צוה עליהם בהוסיפו שהוא עצמו לא יבוא שמה. וכן היה. מאותו יום אול כוחו ושבו עיים לפני הפלגתם, כינסם והורם, תוך חומי רה יתירה, להשמיד את כל תמונותיו אחר מותו ולא להחזיק תמונה מתמונותיו בבתיהם. כמו כן אסר עליהם למנות עליהם ראש או זנב אחר מותו וציווים להכריע בכל דבר ברוב קולות ולפנות לבקעות וכבדות או קשות פתרון לפנחס (לפיד) להכרעה סופיה. ובאשר לשאר — יתנו את אמנם באלהים. הם קברו אותו על גבעה גיטאת מעל לסאן-ניקאנדרו, הפונה מזרחה, כשמגן דוד עשוי עץ נתון על תל הקבר חסר השם, בהתאם לצוואתו האחרונה.

חזונו של עמוס. חמש מוניות טיפסו לעלמא ועצרו במגרש שלפני בית התרבות. קרשי עץ הונחו על כרעים לאורך שתי שורות של שולחנות עציאורן עמוסי בקבוקי יין, ככרות לחסאכרים ריחני, גבינה וממתים קים בצלוחיות. לכבוד האורחים שלחצו ידים לכל הסובבים, בחיכים בנדיבות לב לעולים

אילמי הלשון. אחר נאומים באה החשכה, הורמה הכוס לחיי המתשבים החדשים, שעה הגיעה שעתם: משך כמה דקות לא זע איש ורוח מזרחית חמה ליחשה בין עצי היות. לבסוף קם דוד והשמיע את חזונו עתיק הימים של עמוס: "הנה ימים באים נאום אדוני וניגש חורש בקוצר ודורך ענבים במושך הורע והטיפו ההרים עסיס וכל הגבעות תתמוגגנה: ושבתי את שבות עמי ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את יינם ועשו גנות ואכלו את פריהם: ונטעו תים על אדמתם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם אשר נתתי לכם אמר אדוני אלוהיך!"

כך נסגר המעגל שנפתח לפני 20 שנים כאשר מטיף דתי השאיר בתרסוריה (בית המרוח) בסאן-ניקאנדרו טופס כרוך-בר של התנ"ך כשאלו כספו ולא היה בידיו לשלם עבור הפסטה (ספגטי), שאכל בארוחת הצהרים.

גם כיום חיה העדה הקטנה בעלמא לפי הוראותיו הראשונות של לוי-דונאטו, בפרשם את כל חוקי התורה כלשונם, ללא כל הבחנה בכיצוע החל מ"ואהבת לרעך כמוך" עד "ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אותו (הפסח) בהם". כל השאלות השנויות במחלוקת נידונות בפומבי, ב"גשישה היומית לפני שעת התפילה, ומוכר רעות כל אחת (דבר הגעשה במהירות כי אין פורשים הרוצים לדחות את שעת התפילה). בשעות הכינוס יושבים כולם במעגל, החשובים במרכז, הגברים והנשים לחוד, קרובים יותר למרכז לפי סדר חשיבותם. אחר שמסתיים הדיון בענייני העולם הזה מתבקשת ברכת האלוהים, נאמרות התפילות, הנשים מוזמנות פרק תהילים, הגברים מצטרפים בכל כוחם ולגונכ עניינים זורחות ולחיים לוהטות נקרא הפרק היומי בתנ"ך.

דרכו של עקידם. אך אין גרים חופעה חדשה בישראל. עם כל הרצון לשיוון זכויות בלתי מפלה (כגור, כאז רה, חוקה אחת לכם") הוכבדה דרך כלל התגיירותם של זרים בישראל הקדומה. גם "קשים גרים לישראל כספחת" לא נת מלא ומאו פשטה דעת היהדות בין אר מות העולם, ערב חורבן בית שני, נמצאו מדי פעם, באלפיים השנים האחרונות, קבוצות (שגודלן השתנה מעמים שלמים, ככזורים, עד קבוצות קטנות, כאצילי חצר ספרד) שנטשו את עמם ודתם הקודמים, עברו ליהדות, אך נשארו, דרך כלל, במ קומם. הקבוצות האתניות הגדולות אבדו, הפלגות קטנות-המספר התמוגו בקהילות היהודיות המקומיות.

קדם להן הגיור בכוח, שהמפורסם בהם הוא העברת בני-אדום על דת האלי לים שלהם, סיפוחם ובליעתם ביהודה החשמונאית. התוצאה: הקמת שושלת מלוכה אדומית-חשמונאית, שבנה הבולט היה הורדוס שנוא העם, מצד אחד, וא גריסם, אהבו (אחינו אתה!) שלאחר החורבן, מצד שני. לא חסר גם בית המלוכה מארץ הפר תים, שכל שנותר ממנו הוא קבר משי פחתי (קברות המלכים) גדול בירושלים. נתפרסם צאצא המשפחה, עקילוס, הוא אונקולוס, שהתפרסם כמתרגמו הארמי של התנ"ך, מלבד סיפורי אגדות על אפיפיריים וחשמיים, שם שעשו זאת בעת החדשה, חשוב ביותר גיור עם הכוזרים, בהשפעת אורות ושלחיו ספרד היהודית. אולם בלא קשר ארצי לדת החדשה, לא יכלו להמוג בלאום היהודי, נטמעו בסביבתם.

בת גיורת, אב טיפוס. לאה פרסקרית, 15, היא בתה היחידה של רחל, הגיורת הראשונה של לוי-דונאטו, מרכזת הקהילה, ונר-אית כאב טיפוס טרוסרפאלי בציר האיתלקי.

תוך דור, שניים ייעלמו אפיונים מיוחדים לתושבי עלמא, יוצאי תורכיה, צפון-אפריקה וסאן-ניקאנדרו, יתמוגו הדדית, יהפכו יהר דים היושבים בעלמא, שאינם נבדלים במאומה משאר בני העם.